

HANDLÄGGARE/ENHET
Arbetslivsenheten
Renée Andersson

DATUM
2013-02-18

DIARIENUMMER
20120462

ERT DATUM

ER REFERENS

Finansdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Yttrande över Livförsäkringsutredningens betänkande "Förstärkt försäkringstagarskydd"

LO har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerade betänkande och lämnar nedanstående synpunkter. LO kommer i remissvaret att huvudsakligen lämna synpunkter på de förslag som läggs fram om en utvidgad lagstadgad flytträtt. Frågorna om överskottshantering i ömsesidigt bedrivna livförsäkringsföretag, företagsstyrning i hybridbolag samt ombildning av livförsäkringsföretag behandlas övergripande.

Inledande synpunkter

LO är för en flytträtt som utgår från individens behov och inte från finansbranschens. De aktörer som argumenterar för en helt oreglerad flytträtt gör det i egenintresse eftersom det är enkelt att tjäna pengar på dessa individer som är i en utsatt position och har svårt att ställa rätt frågor. Därför är det viktigt att de anställda företräds av starka parter som kan ställa krav och säkerställa att pensionssparandet går till just pensioner och inte till vinster i finansbranschen.

Finansbranschen är den stora vinnaren på utredningens förslag om flytträtt. Det är enklare för dem att förhandla med enskilda individer än starka parter. En ökad otrygghet hos individerna gör det lätt för finansbranschen att sälja ytterligare privata försäkringar. Det ökar individernas kostnader samtidigt som mer spekulation och fler flyttar av pensionssparandet istället ökar finansbranschens intäkter.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

Flytträtt

Lagstadgad flytträtt för kollektivavtalad tjänstepensionsförsäkring
LO avstyrker samtliga utredningens förslag som rör kollektivavtalade tjänstepensionsförsäkringar. LO anser att förslagen strider mot de ILO-konventioner om föreningsfrihet och förhandlingsrätt som Sverige ratificerat.

I Sverige är utgångspunkten att förhållandet mellan arbetstagare och arbetsgivare i första hand ska regleras av arbetsmarknadens parter och inte av lagstiftaren. Det är också bakgrunden till att kollektivavtalade tjänstepensionsförsäkringar idag är undantagna från dagens regler om flytträtt. Att frångå denna princip på ett så centralt område som tjänstepensionerna innebär en risk för att den svenska modellen försvagas, utöver den risk utredningens förslag innebär för arbetstagarnas framtida pensioner.

Utredningen menar att avvikelser från denna princip kan göras om det motiveras av det "stora samhällsintresset av sådana regler". Det skulle i det här fallet vara "ett förbättrat konsumentskydd på försäkringsområdet". Frågan om huruvida utredningens förslag leder till ett bättre konsumentskydd eller inte behandlas nedan.

Utredningen redogör översiktligt för innehållet i relevanta bestämmelser i ILO:s konventioner nr 87, 98, 151 och 154. Utredningen innehåller dock inte någon utvecklad analys av förslagets förenlighet med de nämnda ILO-konventionerna. Utredningen anger heller inte i vilket sammanhang ILO skulle ha lyft fram samhällsintresset som ett möjligt motiv till inskränkningar av arbetsmarknadens parter förhandlingsrätt.

I själva verket har ILO:s övervakningsorgan varit tämligen restriktiva i sin syn på vilka inskränkningar som är tillåtna i parternas avtalsfrihet. Den trepartiska Föreningsfrihetskommittén har vid upprepade tillfällen slagit fast att den fria förhandlingsrätten innebär att de offentliga myndigheterna ska avstå från ingripanden som inskränker eller försvårar kollektiva förhandlingar. Om förslaget genomförs kommer arbetsmarknadens parter inte längre att kunna teckna avtal om tjänstepension med ett visst innehåll. Förslaget påverkar dessutom redan ingångna avtal genom att reglerna ska gälla retroaktivt.

Det är även anmärkningsvärt att utredningen, som ett stöd för att det är möjligt och i vissa fall lämpligt att i lag begränsa arbetsmarknadens parter avtalsfrihet, hänvisar till införandet 2001 av en tvingande bestämmelse om höjd åldersgräns i 33 § LAS. Förändringen innebar att kollektivavtal som innehöll bestämmelser om en lägre ålder för avgångsskyldighet blev utan verkan i den delen. Den lagändringen har behandlats och underkänts av Föreningsfrihetskommittén.

Sammanfattningsvis innebär detta att LO anser att utredningens förslag strider mot de av Sverige ratificerade ILO-konventionerna om föreningsfrihet och förhandlingsrätt och därför inte kan genomföras.

Sämre konsumentskydd

LO konstaterar att vi i Avtalspension SAF-LO redan uppnått flera av de syften som utredningen ska uppfylla. Genom den konstruktion som finns i planen undviker vi att de anställda får en massa (små) försäkringar redan från början och de behöver därför inte heller flyttas ihop. Samtidigt har vi redan full flytträtt av allt intjänat kapital till ett 100-tal olika placeringsalternativ.

Utredningens förslag om obligatorisk flytträtt när anställningen upphör (fribrev) innebär att det vid varje byte av arbetsgivare kommer uppstå en ny försäkring. Detsamma gäller om den anställda samtidigt har två anställningar. Varje anställnings inbetalda premier ska ju kunna vara flyttbara för det fall någon av anställningarna upphör. De måste därför även under intjänandetiden hållas separerade. Den anställda måste då betala avgifter för flera försäkringar. Eller flytta ihop två eller flera fribrev till en försäkring och betala en flyttavgift för varje flytt.

De regler som styr i vår plan idag innebär att den anställda kan ha samma försäkring trots att han/hon har flera anställningar samtidigt eller byter arbetsgivare. De pensionspremier som betalas in förs vidare till det valda försäkringsbolaget och till samma försäkring. På så sätt samlas löpande det som, utan denna modell, skulle ha blivit flera mindre försäkringar i en försäkring och vi har därmed i de flesta fall redan uppnått det som, enligt direktiven, är målet för den obligatoriska flytträtten. I dagens system uppstår ett fribrev endast när den anställda helt lämnar planen eller byter till en annan försäkringsgivare. Samtidigt har den försäkrade redan idag alltid rätt att flytta sin försäkring i planen till ett annat valbart alternativ inom den samma.

Utredningen menar att när ett fribrev uppstår för att anställningen upphör så finns inte längre någon anledning för arbetsmarknadens parter att "ta ansvar" för vad som händer med detta fribrev. I premiebestämda tjänstepensionsförsäkringar är det individen som står risken för hur pensionsutfallet blir och därför bör denne ha rätt att flytta ett fribrev även utanför den kollektivavtalade planen.

LO anser att utredningens syn i denna del är helt felaktig. Med utredningens förslag kommer den anställda att få flera små försäkringar, en från varje anställning, även när han/hon är kvar i planen. Kollektivavtalsparterna har ett ansvar för att det samlade pensionsintjänandet i planen blir så bra som

möjligt så att den anställde får så bra pension som möjligt. Det betyder att parterna har ett fortsatt ansvar, även för de fribrev som uppstår, att se till att förhandla fram så bra och prisvärda alternativ som möjligt. LO menar att det finns en betydande risk, med utredningens förslag, att anställda med fribrev lockas att flytta dessa utanför den kollektivavtalade planen där de då riskerar att få betala betydligt högre avgifter än de som parterna förhandlat fram. Detta gynnar inte de anställda utan enbart finansbranschen.

Dessutom kan detta i förlängningen komma att leda till att de fackliga organisationerna ser sig tvungna att förhandla om högre premieavsättningar till avtalspensionen. Så kan bli fallet om det visar sig att pensionsutfallet för de anställda blir dåligt för att allt för mycket försvunnit i avgifter på vägen. Ett sådant scenario kan mycket väl komma att försvåra lönebildningen i framtiden.

Sammanfattningsvis delar LO därför inte utredningens syn att konsumentskyddet skulle öka med utredningens förslag. I det ovanstående har vi visat att det istället skulle försämrats. Det verkar snarare som att "det stora samhällsintresse" som utredningen tänker på är finansbranschens. LO anser därför att det som föreslås för kollektivavtalade tjänstepensioner inte ska genomföras.

Förändrade skatteregler

LO delar utredningens syn att det inte är helt optimalt att det inte går att flytta fribrev mellan olika tjänstepensionsplaner. LO har därför tillsammans med Svenskt Näringsliv och PTK på eget initiativ undersökt möjligheterna att öppna upp för flytt av fribrev mellan våra planer. Vi kunde dock konstatera att med dagens skatteregler, som inte gör det möjligt att lägga ihop två försäkringar till en och samma, skulle mycket lite vara vunnet på en sådan förändring. LO välkomnar därför utredningens förslag om förändrade skatteregler men hade önskat att även flytt till en redan tecknad premiedragande försäkring skulle bli möjlig.

Lagstadgad flytträtt för individuell livförsäkring

LO anser att utredningens förslag om en utvidgad flytträtt för individuell livförsäkring även för avtal tecknade före 1 juli 2007, är bra. Redan 2004 införde vi i vår kollektivavtalade pensionsplan möjlighet för de försäkrade att flytta sitt pensionssparande och från 2008 är de bolag som är valbara tvungna att erbjuda flytt av allt intjänat pensionskapital, även retroaktivt. Att samma möjlighet nu föreslås även för individuell livförsäkring välkomnas därför.

LO anser däremot att det bör vara möjligt att föreskriva ett schablonbelopp för olika typer av försäkringar (traditionell livförsäkring och fondförsäkring)

som får tas ut vid flytt. Detta för att göra det lättare för den som tecknat en individuell försäkring att förstå vad en flytt kostar.

LO menar dock att det är tveksamt om de föreslagna reglerna om en lagstadgad flytträtt för individuell livförsäkring bör genomföras innan regler om ett provisionsförbud för försäkringsförmedling finns på plats. Annars riskerar de nya reglerna om flytträtt att leda till en flyttkarusell som enbart gynnar förmedlingsföretagen och inte de försäkrade.

Överskottshantering i ömsesidigt bedrivna livförsäkringsföretag, företagsstyrning i hybridbolag samt ombildning av livförsäkringsföretag

Utredningens förslag är i huvudsak utformade med tanke på individuella försäkringar med sparandeinslag och med utgångspunkt i skyddet för enskilda försäkringstagare och försäkrade. Särbestämmelser som avser kollektiv riskförsäkring och som administreras i partsägda bolag saknas. LO anser att de kollektiva försäkringarna uppvisar så betydande särdrag att de knappast är jämförbara med individuella försäkringar:

- Kollektivavtalade försäkringar har under överinseende av tillsynsmyndigheter och lagstiftare, utvecklats av arbetsmarknadens parter under de senaste 50 åren. De tillhandahåller idag kompletterande trygghet av stor betydelse för flera miljoner personer på svenskt arbetsmarknad.
- Arbetsmarknadens parter disponerar i stort sett fritt över kollektivavtalet och kan genom ändringar påverka avtalets och försäkringsvilkorens utformning.
- Tolkning och tillämpning av försäkringsvilkoren har skett i första hand efter arbetsrättslig praxis.
- Kollektivavtalsförsäkringen innebär från de försäkrades synpunkt en förstärkt trygghet genom att anställningsförhållandet i sig utgör en grund för försäkringen och att ställningen mot försäkringsgivaren säkerställs av organisationerna som förhandlat fram villkoren.
- Försäkringsskydd gäller även om arbetsgivaren inte betalat premierna.
- Arbetsgivaren kan inte säga upp försäkringen så länge denne är bunden av kollektivavtalet.

Mot bakgrund av ovanstående avstyrker LO att förslagen om överskottshantering, företagsstyrning och övergång till vinstutdelning (kap 5, 7 och 11) ska tillämpas på kollektiv riskförsäkring.. Försäkringstagares och försäkrades inflytande tillgodoses redan i ömsesidigt verkande försäkringsföretag som ägs av arbetsmarknadsparterna och som administrerar kollektivavtalad riskförsäkring. Dels tillvaratar parterna som ägare försäkringstagares och försäkrades intressen, dels disponerar parterna över

försäkringstagares och försäkrades kollektiva rättigheter och skyldigheter genom överenskommelser i kollektivavtal. Det saknas därför behov av individualiserade rättigheter i lag för försäkringstagare och försäkrade avseende överskott, företagsstyrning och övergång till vinstutdelning. Regleringen skulle dessutom försvåra parternas styrning av s.k. avtalsbolag och begränsa arbetsmarknadsparternas möjligheter att utöva sin fria förhandlingsrätt.

Landsorganisationen i Sverige
Stockholm som ovan

Karl-Petter Thorwaldsson

Renée Andersson